

Sardar Patel University**M. A. Examination Ist Semester (CBCS) Sanskrit****Saturday Date: 02/04/2016 Time: 10.30 a.m. to 01.30 p.m.****PA01CSAN07 Vyakarana: Siddhantakaumudi of Bhattojidikshita (Acha-Sandhi
Prakaranam) & Paspashahnika of Patanjali-Mahabhashya (NEW)****Total Marks: 70****(૧૦)**

પ્ર-૧ બહુવિકલ્પીય પ્રશ્નો (બધા ફરજિયાત)

૧. સિદ્ધાન્તકૌમુદી પરની બાલમનોરમાટીકાના રચયિતા કોણ છે ?
 (A) વાસુદેવ વાજપેયી (B) વાસુદેવ સાર્વભૌમ
 (C) વસુદેવહર્ષી (D) વાસુદેવહરિ
૨. 'ગવ્યૂતિ:' રૂપ કોના દ્વારા સિદ્ધ થાય છે ?
 (A) વાન્તો યિ પ્રત્યયે। (B) વ વાન્તો યિ પ્રત્યયે।
 (C) અધ્વપરિમાણે ચ। (D) ગોપયસૌર્યત્।
૩. છ વેદાંગોમાં વ્યાકરણનું સ્થાન કયું છે ?
 (A) ધ્રાણ (B) મુખ
 (C) હસ્ત (D) શિર
૪. 'ઇકોયણચિ' સૂત્રનો ક્રમાંક કયો છે ?
 (A) ૬/૧/૭૭ (B) ૬/૧/૮૭
 (C) ૭/૨/૧૮ (D) ૫/૧/૮૮
૫. 'ઇ હન્દ્ર:' એવું રૂપ કયા સૂત્રથી સિદ્ધ થાય છે ?
 (A) આદ્ગુણઃ। (B) શે।
 (C) નિપાતૈકાજનાડ્ (D) ઋત્યકઃ।
૬. નીચેનામાંથી કયું શબ્દાનુશાસનમનું પ્રયોજન નથી.
 (A) ચત્વારિ। (B) વર્ણાલોપ।
 (C) ઉત્તત્વ। (D) સારસ્વતીમ્।
૭. સંગ્રહગ્રન્થ કોણે રચ્યો છે ?
 (A) પાણિનિ (B) વ્યાડિ
 (C) બોપદેવ (D) શાકટાયન
૮. લક્ષ્યલક્ષણે— — ।
 (A) પુરાણમ્। (B) વેદાન્તમ્।
 (C) વ્યાકરણમ્। (D) સાંખ્યમ્।
૯. મહાભાષ્ય પરની પ્રદીપ ટીકાના રચયિતા કોણ છે ?
 (A) હોલ્લટ (B) મમ્મટ
 (C) ભટ્ટનાયક (D) કેયટ
૧૦. કયા પ્રદેશવાળા તદ્વિતના પ્રયોગમાં રુચિ રાખે છે ?
 (A) પૂર્વ (B) પશ્ચિમ
 (C) ઉત્તર (D) દક્ષિણ

- પ્ર- ૨ અષ્ટાધ્યાયીની ગ્રન્થવ્યવસ્થા વિશે નોંધ લખો (૧૨)
- અથવા
- પ્ર- ૩ વૈયાકરણસિદ્ધાન્તકૌમુદીનું પ્રક્રિયાગ્રન્થ તરીકે મૂલ્યાંકન કરો (૧૨)
- પ્ર- ૩ (અ) નીચેનાં સૂત્રો સમજાવો (ગમે તે એક): (૦૫)
૧. ઉપસર્ગાત્ પ્રતિ ધાતૌ।
 ૨. ઉરળ્ રપરઃ।
- પ્ર-૩ (બ) નીચેની રૂપ સિદ્ધ કરો (ગમે તે એક): (૦૫)
૧. પ્રેજતે।
 ૨. ઉપેન્દ્રઃ।
- પ્ર-૩ (ક) ગમે તે એક વિશે નોંધ લખો: (૦૮)
૧. પ્રકૃતિભાવ ઉદાહરણ સહિત સમજાવો
 ૨. પરરૂપ કરનારાં સૂત્રો સમજાવો
- પ્ર-૪ ગમે તે એક વિશે નોંધ લખો (૧૨)
૧. પતંજલિનું જીવન
 ૨. મહાભાષ્ય ગ્રન્થ વિશે નોંધ લખો
- પ્ર-૫ (અ) ગમે તે એક ગદ્યખંડ અનુવાદ સહિત સમજાવો: (૦૬)
૧. અસન્દેહાર્થં ચાધ્યેયં વ્યાકરણમ્। યાજ્ઞિકાઃ પઠન્તિ-સ્થૂલ-પૃષ્ઠીમાગ્નિવારુણીમનડ્વાહીમાલભેતેતિ। તસ્યાં સન્દેહઃ- સ્થૂલા ચાસૌ પૃષ્ઠી ચ સ્થૂલપૃષ્ઠી, સ્થૂલાનિ પૃષ્ઠન્તિ યસ્યાઃ સેયં સ્થૂલપૃષ્ઠીતિ। તાં નાવૈયાકરણઃ સ્વરતોઽધ્યવસ્યતિ યદિ પૂર્વપદપ્રકૃતિસ્વરત્વં તતો બહુવ્રીહિઃ અથ સમાસાન્તોયાત્તત્વં તતસ્તત્પુરુષ ઇતિ।
 ૨. અથ સિદ્ધશબ્દસ્ય કઃ પદાર્થઃ। નિત્યપર્યાયવાચીસિદ્ધશબ્દઃ। કથં જ્ઞાયતે। યત્કૂટસ્થેષ્વવિચાલિષુ ભાવેષુ વર્તતે। તદ્વથા- સિદ્ધાદ્યૌઃ, સિદ્ધા પૃથ્વી, સિદ્ધમાકાશમિતિ। નનુ ચ ભોઃ કાર્યેષ્વપિ વર્તતે તદ્વથા-સિદ્ધ ઓદનઃ, સિદ્ધ સૂપઃ, સિદ્ધા યવાગૂરિતિ। યાવતા કાર્યેષ્વપિ વર્તતે તત્ર કુત એતન્નિત્યપર્યાયવાચિનો ગ્રહણં ન પુનઃ કાર્યં યઃ સિદ્ધશબ્દ ઇતિ।
- પ્ર-૫ (બ) વ્યાકરણ ભણવાના ગૌણ પ્રયોજનો વિશે નોંધ લખો. (૧૨)
- અથવા
- પ્ર- ૫ (બ) 'કિં પુનઃ શબ્દસ્ય જ્ઞાને ધર્મ આહોસ્વિત્પ્રયોગે' - ચર્ચો. (૧૨)

* * * * *